

Zamor donatora preti da ugrozi proces repatrijacije

Author: [IWPR Balkans](#)

Finansijska kriza preti da ugrozi povratak bosanskih izbeglica svojim kucama

Pre pet godina, Sacir Halilovic bio je poslednji Musliman koji je napustio srebrenicku enklavu nakon sto je ona pala u ruke bosanskih Srba. Ali, marta ove godine, ovaj starac od 86 godina koji je preziveo tri evropska rata, bio je prvi Musliman koji se vratio u Srebrenicu.

"Ovo je moja zemlja i spreman sam zivot za nju da dam", rekao je Sacir dok je sedeo na pragu svoje dopola obnovljene kuce u bivsoj "sigurnosnoj zoni" UN, tj. gradu koji je postao sinonim uzasa bosanskog rata. Sacir i njegova zena Melvida bili su medju hiljadama zena, dece i staraca koje su snage bosanskih Srba u julu 1995. deportovale iz Srebrenice. Oni su imali sreće. U najvećem masakru koji je od kraja Drugog svetskog rata na ovamo okaljao obraz Evrope, srpski borci su pohvatali i pogubili preko 7000 muslimanskih muskaraca, medju njima i nekoliko clanova brojne porodice Halilovic.

Ali dok Srebrenica svedoci o bosanskoj tragediji, Sacir i Melvida Halilovic pruzaju nadu da ce se situacija u ovoj ratom unistenoj zemlji normalizovati i da ce doći do izmirenja zavadjenih strana.

Jos 80 muslimanskih porodica, poucenih Sacirovim primerom, vratilo se 3.juna u selo Suceska koje se granici sa Srebrenicom. Ove porodice trenutno zive u satorima dok se ne završi rekonstrukcija njihovih porusenih domova.

I Sacir i Melvida kazu da nisu imali nikakvih neprilika sa komsijama Srbima. Naprotiv, oni su im pritekli u pomoc. "Komsije, prijatelji, policajci, svi nas oni cesto posecuju. Skladno zivimo", rekao je Sacir. "Uvek postoje dobri ljudi, bilo da su bosanski Srbi, Hrvati ili Muslimani."

Sacir smatra da bi sve izbeglice trebalo da se vrata svojim starim domovima. "Nigde nije kao u sopstvenoj kuci", rekao je. "Treba samo biti hrabar, mudar i posten."

Ali od kraja bosanskog rata, 1995. godine, vodje lokalnih nacionalista su se iz petnih zila trudile da osujete povratak izbeglica. Povećanje broja povratnika bio je samar za ekstremiste cije su ambicije bile da sacuvaju svoje etnicki ciste posede.

Medjutim, nakon sto je medjunarodna zajednica pet godina stalno vrsila pritisak na ove nacionaliste, plodovi njenog rada se naziru. Polako, ali sigurno, bezbednosna situacija sirom Bosne se popravlja, a broj izbeglica koji se vracaju u svoje domove stalno se povecava.

Prekretnica se dogodila ove godine. Procene raznih medjunarodnih organizacija navode da se u prva cetiri meseca ove godine kucama vratilo 7.500 - 12.500 ljudi, sto je cetiri puta vise nego u istom periodu 1999. godine.

Ali, jos znacajnja je cinjenica da se vecina izbeglica vraca u mesta koja su prethodnih godina bila ozloglasena zbog nasilja i zastrasivanja ljudi, kao sto su: Srebrenica, Foca, Stolac, Drvar, Bugojno i Vares.

"Svedoci smo dogadjaja koji su na pocetku ovog procesa bili nezamislivi", saopstio je Wolfgang Petritsch, visoki medjunarodni predstavnik u Bosni, Savetu za sprovođenje mirovnog procesa kada se 23. maja

sastao sa njima u Briselu "Proteruju se ilegalni stanari iz Bijeljine, grada koji je dozio jezivo 'etnicko ciscenje' u prvim danima rata u BiH (Bosni i Hercegovini). Ljudi se vracaju i u Focu koja je donedavno bila cuvena kao omiljeno utociste optuzenika za ratne zlocine."

Krajem prosle godine, 11 muslimanskih funkcionera izabrano je u Skupstinu opstine Srebrenica. Oni su, medjutim, morali svakodnevno da putuju u Srebrenicu iz Sarajeva i Tuzle. Katolicko dobrotvorno drustvo, CRS, popravilo je i namestajem opremilo dve kuce u gradu, tako da sada ovi funkcioneri zive pet dana nedeljno u Srebrenici, a vikende provode sa svojim porodicama u Tuzli i Sarajevu.

Povratak u Srebrenicu ne tece bas glatko. U novembru prosle godine, Munib Hasanovic, Musliman postavljen za sekretara opstine, uboden je nozem i ozbiljno ranjen u WC-u zgrade opstine. Krivci nisu nikad pronadjeni. U maju su nepoznata lica, uprkos policijskom dezurstvu od 24 casa, opljackala dve kuce u kojima su smesteni muslimanski funkcioneri.

CRS je jedina medjunarodna humanitarna organizacija u Srebrenici i trenutno radi na opravci Sacirove kuce, kao i drugih kuca od kojih neke pripadaju muslimanskim, a neke srpskim porodicama.

Greg Auberry, sef CRS za Bosnu, kaze da su svakom sporazumu ili napretku prethodili komplikovani pregovori izmedju predstavnika bosanskih Srba i Muslimana.

Ali, kako kaze njegov kolega Graham Sanders, vodja CRS projekta: "Ako mozemo da postignemo napredak u Srebrenici, onda je on moguc i u svakom drugom mestu."

U jednom se lokalni predstavnici bosanskih Srba i Muslimana slazu: da su privreda i infrastruktura Srebrenice unistene i da kao takve nude sumornu buducnost bilo kojoj etnickoj zajednici koja odluci da ovde zivi.

Ovaj nekada prosperitetan rudarski grad ne nudi vise mnogo svom stanovnistvu koje trenutno broji 15.000 ljudi. Srebrenica je uglavnom naseljena bosanskim Srbima, izbeglicama iz Sarajeva, Ilijasa, Donjeg Vakufa i Bugojna. Dodatni priliv Muslimana - povratnika samo bi pogorsao postojece teskoce.

Dragan Jetic, bosanski Srbin i potpredsednik srebrenicke skupstine opstine kaze da ce to sto Zapad ne salje obecana sredstva za obnovu, ne samo osujetiti povratak muslimanskih izbeglica, vec ce i otezati zivot srpskom stanovnistvu.

"Ljudi ovde trenutno zive u gorim uslovima nego pre godinu dana", rekao je Jetic.

Dosli su da nas posete mnogi ambasadori i medjunarodne organizacije, svasta su obekali i onda opet otisli da se vise nikad ne vrate."

Pet godina nakon potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma, vodovod u Srebrenici jos uvek ne funkcionise. "Obecanja i potpisi nisu dovoljni", rekao je Jetic, optuzujuci vladu bosanskih Srba, zapadne agencije i vlade da ne ulazu u ovaj grad.

Bosna je izgleda zrtva "umornih donatora". Paznja Zapada sada je usmerena ka Kosovu i ostalim kriznim zaristima, usled cega su fondovi za finansiranje Bosne presusili. Nedostatak novcanih sredstava sputava obnovu zemlje i time ugrozava dalji povratak izbeglica.

Visoki komesarijat za izbeglice pri UN, UNHCR, agencija koja stoji iza procesa repatrijacije u Bosni, morace u 2000. da se suoci sa manjkom od 150 miliona dolara.

"UNCHR ima na raspolaganju manje novca nego ikada za poslednjih 10 godina", rekla je predstavnicica UNCHR, Barbara Smit. "UNCHR ce morati da zamrzne ugovore o pruzanju pomoci partnerskim agencijama ukoliko se nastavi nestasica novcanih sredstava."

Prema izvestajima zvanicnika sa Zapada, Bosna je najvise ugrozena ovim nedostatkom finansijskih sredstava. UNCHR i ostale organizacije skoncentrisale su se na razvoj projekata za pruzanje najosnovnijeg smestaja, a zapostavile rasciscavanje mina, razvoj malih firmi, i socijalne i druge pomocne projekte neophodne za povratak izbeglica.

Buduci da je u toku masovnije i spontano vraćanje izbeglica sirom Bosne, CRS tvrdi da je potreba za medjunarodnim finansiranjem koje ce omoguciti ovu repatrijaciju, veca nego ikada. "Nije sve u podizanju kuca", istakao je Greg Auberry iz CRS.

U svom poslednjem izvestaju, objavljenom 2. juna, posmatracka organizacija, International Crisis Group, ICG, spominje da su, uprkos obećanjima o isplati novih sredstava iz Pakta o stabilizaciji, "raspoloziva sredstva dobijena od donatora dovoljna za pruzanje pomoci samo za deset odsto svih dosadasnjih spontanih povratnika kojima treba obnoviti kuce. A na pomolu ovog leta su novi zahtevi.

"Bas sada kad imamo sve veci broj izbeglica povratnika, glavni donatori poput Evropske zajednice mnogo zaostaju (u nekim slucajevima i po godinu dana) sa isplacivanjem obećane pomoci. Kao rezultat svega toga, neke izbeglice, koje su se kucama vratile pre dve godine, jos uvek cekaju na pomoc za obnovu svojih domova i uvođenje struje i tekuće vode."

Finansijska kriza uspanicila je zapadne zvanicnike u Bosni. Petritsch je nedavno upozorio Savet za sprovođenje mirovnog procesa: "U BiH ne smemo napraviti ni jedan korak unazad - jer bi to negativno delovalo na citavu ovu oblast."

Janez Kovac je redovni izvestac za IWPR.

Focus: Balkans: Regional Reporting & Sustainable Training

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/zamor-donatora-preti-da-ugrozi-proces>